

Učni načrt

**IZBIRNI PREDMET KITAJŠČINA
GIMNAZIJA**

140 ur

Ljubljana, 2012

Komisija za pripravo predloga učnega načrta:

Avtorici učnega načrta:

doc. dr. **Saša Istenič**, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Tea Sernelj, univ. dipl. sin., Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Recenzentki:

dr. **Jana S. Rošker**, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. Žiga Turk

Za zavod: mag. Gregor Mohorčič

Uredila: Tea Sernelj

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Ljubljana, 2012

Sprejeto na 155. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 28. 2. 2013

Kazalo

1 OPREDELITEV PREDMETA	4
2 SPLOŠNI CILJI	5
3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE.....	5
3.1 Poslušanje in slušno razumevanje.....	6
3.2 Bralno razumevanje	6
3.3 Govor in govorno sporočanje.....	7
3.4 Pisanje in pisno sporočanje	7
3.5 Sporočilni nameni	8
3.6 Jezikovno znanje in sposobnosti.....	9
3.6.1 Glasoslovje s pravorečjem	9
3.6.2 Pravopis.....	12
3.6.3 Oblikoslovje in skladnja.....	13
3.7 Vsebine.....	16
4 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA.....	17
5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	19
5.1 Poslušanje in slušno razumevanje.....	20
5.2 Govor in govorno sporočanje.....	22
5.3 Branje in bralno razumevanje	23
5.4 Pisanje in pisno sporočanje	25
5.5 Jezikovne sposobnosti.....	25
5.6 Besedišče.....	25
5.7 Medpredmetne povezave	26
5.8 Preverjanje znanja	26
5.8.1 Diagnostično preverjanje	26
5.8.2 Sprotno preverjanje	27
5.8.3 Končno preverjanje znanja.....	27
5.8.4 Slušno in bralno razumevanje	27
5.8.5 Govor	28
5.8.6 Pisanje	29
5.9 Ocenjevanje.....	30
6. ZNANJE IZVAJALCEV.....	31

1 OPREDELITEV PREDMETA

Sodobna kitajščina velja za najbolj razširjen materni jezik po številu govorcev na svetu ter je kot eden od šestih sprejetih uradnih jezikov Organizacije združenih narodov vse pomembnejši akter na mednarodnem prizorišču. Ne le, da je dolga zgodovinska in kulturna tradicija Kitajske pustila vidne sledi v svetovni civilizaciji, s svojim ogromnim trgom in dinamičnimi smernicami eksplozivnega razvoja in še posebno s svojim trendom visoke gospodarske rasti v zadnjih desetletjih je Kitajska botrovala k izjemnemu povečanju zanimanja za kitajski jezik po vsem svetu. Gospodarske in politične spremembe Kitajske so bistveno spremenile tudi položaj in vlogo kitajskega jezika v Evropi. Danes je kitajščina kot izbirni in delno tudi kot redni predmet vse bolj uveljavljena v številnih osnovnih in srednjih šolah večine evropskih držav. Ta učni načrt je prvi korak k umestitvi kitajščine v slovenski gimnazijski program kot tretji oziroma četrti tuji jezik. Podoben pionirski načrt je bil sprejet tudi za osnovnošolski program, tako da bodo v posameznih osnovnih šolah učenci lahko izbrali kitajščino v tretjem triletju. Ti se bodo po končani osnovni šoli lahko vključili v gimnazijski program z določenim predznanjem, medtem ko bo večina dijakov v gimnaziji šele začela z učenjem tega jezika (t. i. začetniki).

Zaradi razsežnosti kitajskega ozemlja, ki povezuje kar 56 različnih etničnih skupin, ni presenetljivo, da se kitajski jezik deli na številna narečja, ki se med seboj tako zelo razlikujejo, da bi po nekaterih definicijah lahko veljala že za samostojne jezike. Kitajsko pisavo so prevzele tudi nekatere druge vzhodnoazijske države. Sodobna kitajščina, tj. standardni knjižni jezik, ki služi kot uradni jezik v Ljudski republiki Kitajski (LRK), na Tajvanu (Republiki Kitajski) in v Singapurju, je osnovan na jeziku večinskega naroda Han (漢) in temelji na pekinškem narečju. Tako kot v univerzitetnem študijskem programu sinologije tudi v gimnazijskem programu poučujemo uradni kitajski jezik. Izbirni predmet kitajščina je v gimnaziji dveletni predmet, ki ga izvajamo v obsegu dveh ur tedensko, tj. skupaj 140 ur. Dijaki in dijakinje lahko po enem letu prostovoljno prenehajo z učenjem kitajščine. Z učenjem kitajščine lahko začnejo tudi v drugem letu, če imajo ustrezno predznanje. V tem primeru pred vstopom v program preverimo predznanje kandidata ali kandidatke. V izobraževanju posameznikov ima ta predmet predvsem splošno izobraževalno in vzgojno vlogo.

Dijaki in dijakinje se usposablajo za temeljno ustno in pisno sporazumevanje v kitajščini, ki se bo lahko praktično apliciralo v najrazličnejših življenjskih okoliščinah. S spoznavanjem kitajskega jezika in pisave bodo dijaki in dijakinje dobili pristnejši vpogled v kitajsko kulturo in civilizacijo ter sposobnosti premostitve limitacij tradicionalnih evropskih pojmovnih okvirov in diskurzov, ki so se izoblikovali v sklopu evropske kulturne tradicije. Poglobljeno razumevanje sodobne družbene

stvarnosti širše Kitajske in spoznavanje specifične kulture in ustreznega načina življenja bo doprineslo k razvoju strpnega odnosa do drugačnosti in s tem neposredno k osebnostnemu razvoju dijakov in dijakinj. Konec koncev je poznavanje kulture in družbe, v kateri je nastal in v kateri se uporablja kitajski jezik, zagotovo ključno za njegovo učinkovitejšo uporabo.

2 SPLOŠNI CILJI

Splošni cilji predmeta so:

- usvojiti temeljno znanje za sporazumevanje v kitajščini z razvijanjem vseh jezikovnih sposobnosti (ustno in pisno sporočanje ter bralno in slušno razumevanje);
- omogočiti vpogled v sistem kitajskega jezika kot celote (glasoslovje, oblikoslovje, besedotvorje in besedoslovje) in spoznati jezikovne posebnosti;
- dijaka in dijakinjo usposobiti za povezovanje pridobljenega znanje kitajščine in za njeno praktično aplikacijo v realnem okolju;
- seznaniti dijake in dijakinje s kulturnimi, demografskimi, geografskimi, zgodovinskimi, etnološkimi in ekonomsko-političnimi značilnostmi (posebnostmi) širše Kitajske in z možnostmi razpoznavanja lokalnih razlik in podobnosti znotraj te države oz. kitajske regije;
- razvijati sposobnosti za samostojno učenje in za kritično vrednotenje ter nadaljnje poglobljanje znanja;
- spoznati način življenja in miselnosti kitajske družbe in tako razvijati medkulturno zavest, spoštovanje in strpnost.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Učenje kitajščine se močno razlikuje od učenja drugih indoevropskih jezikov, saj poleg slovnične strukture zajema učenje latinične transkripcije pinyin, učenje različnih tonov posameznih zlogov, učenje zapisa pismenke (pravilne smeri in poteka zapisa posameznih potez pismenke) ter navsezadnje samega pomena posamezne pismenke. Pri kitajščini je branje svojevrsten del poučevanja, saj morajo učenci, preden lahko izgovorijo pismenko, poznati njeno izgovorjavo, kar vključuje tudi poznavanje ustreznega tona. V kitajščini se pomen posamičnih besed oz. zlogov namreč razlikuje glede na ton, v katerem se ta beseda oz. zlog izgovarja. Poznamo štiri takšne tone, katerih slušno in govorno razlikovanje sta pogoj za slušno in govorno razumevanje. Zato se učenje kitajščine po navadi začne s slušnim razumevanjem, predvsem prepoznavanjem kitajskih glasov in tonov. Dijaki in dijakinje bodo namreč znali prebrati preprosto besedilo, šele ko bodo poznali nekaj sto pismenk. Koherentno podajanje slovničnih vsebin in novih pismenk, ki bo temeljilo na

problemsko hierarhizirani postopnosti, bo dijakom in dijakinjam podalo celovit vpogled v sistem kitajskega jezika. Razvili bodo sposobnosti branja, pisanja, poslušanja in govora ter bodo tako zmožni aplicirati pridobljeno znanje jezika v specifičnih okoliščinah. Izbrani tematski sklopi bodo podali raznovrstne sociokulturne vsebine, ki bodo dijake in dijakinje podrobneje seznanile s kitajsko družbo in kulturo.

Učni načrt navaja delitev znanj na *obvezna* in *izbirna*. Obvezna znanja so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo, in so namenjena vsem dijakom/dijakinjam, zato jih mora učitelj obvezno obravnavati. Izbirna znanja opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj obravnava glede na zmožnosti in interese dijakov/dijakinj ter glede na strokovne zahteve gimnazijskega programa. V poglavju Operativni cilji in vsebine so:

- obvezna znanja zapisana v pokončnem tisku,
- *izbirna znanja pa pisana v poševnem tisku.*

3.1 Poslušanje in slušno razumevanje

Dijaki in dijakinje:

- pridobijo strategije in tehnike učenja ter sporazumevanja, ki bodo omogočile hitro in jasno razumevanje informacij;
- prepoznajo in razumejo različne naglasne in intonacijske vzorce (obvladajo osnovne kitajske glasove, ločijo artikulacijsko podobne in različne glasove, latinično transkripcijo pinyin, prepoznajo podobnosti in razlike v primerjavi s slovensko abecedo);
- razumejo in sledijo ustnim navodilom učitelja/učiteljice;
- *razumejo in analizirajo različne govorne vzorce (besedila v avtentičnih govornih položajih, krajše odseke radijskih in televizijskih oddaj, pregovore, chengyuje, duiliane in idiomatske izraze).*

3.2 Bralno razumevanje

Dijaki in dijakinje:

- tekoče berejo v transkripciji pinyin; razlikujejo med zapisom in izgovorom posameznih glasov in besed;
- tekoče berejo naučene pismenke (v enem šolskem letu se dijaki in dijakinje naučijo okrog petsto pismenk);
- prepoznajo sporočilni namen besedil različnih zvrsti v pinyinu in pismenkah;
- razvijejo sposobnost hitrega iskanja zelenih informacij v določenem besedilu;

- *razvijejo sposobnost različnih vrst branja: glasno, tiho, počasno, hitro, izmenično, po vlogah, skupinsko, selektivno.*

3.3 Govor in govorno sporočanje

Dijaki in dijakinje:

- usvojijo kontaktna (pozdravljanje, predstavljanje, zahvaljevanje, voščenje, čestitanje, opravičevanje ipd.), neposredna (prošnja, predlog, nasvet, zahvala, opomin ipd.), ekspresivna (izražanje veselja, žalosti, radovednosti, začudenja, neodobravanja ipd.), prikazovalna (poročilo, sporočilo, pojasnilo, dokaz, izjava ipd.) in druga govorna dejanja;
- usvajajo osnovna pravila kitajskega jezika v izgovarjavi, intonaciji in stavčnem ritmu z uporabo ustreznih tonskih naglasov in poudarkov;
- razvijajo sposobnosti pripovedovanja in poročanja o vsakdanjih temah v sedanosti in preteklosti ter o namerah za prihodnost;
- razvijajo debatne in retorične sposobnosti;
- *razvijajo sposobnosti recitiranja in petja pesmi.*

3.4 Pisanje in pisno sporočanje

Dijaki in dijakinje:

- oblikujejo vsebinsko, oblikovno in jezikovno pravilno sporočilo;
- natančno zapisujejo v transkripciji pinyin z ustreznimi tonskimi naglasi;
- natančno zapisujejo v pismenkah s pravilnim zaporedjem potez pri posameznih pismenkah;
- sistematizirano se učijo poenostavljene in tradicionalne pismenke; učijo se kompleksnejše pismenke ob poznavanju njihovih sestavnih delov;
- natančno prepisujejo posamezne besede in povedi v pismenkah;
- razvijajo samostojno pisanje različnih vrst besedil;
- pravilno rešujejo pisne naloge;
- pravilno pišejo po nareku;
- razvijajo sposobnosti prevajanja preprostejših besedil;
- *razvijejo zmožnosti uporabe informacijske in komunikacijske tehnologije (digitalna pismenost).*

3.5 Sporočilni nameni

Dijaki in dijakinje se naučijo vzpostaviti in ohraniti stik s sogovorcem pri:

- pozdravljanju,
- srečevanju,
- spoznavanju ljudi.

Znajo se tudi izražati oz. odgovarjati pri:

- predstavljanju,
- predstavljanju drugih,
- povpraševanju o drugih,
- nagovoru drugih,
- poslavljanju,
- voščilih,
- izražanju zahvale.

Dijaki in dijakinje se naučijo poizvedovati po informacijah oz. odgovarjati nanje v zvezi s/z:

- krajem in smerjo,
- časom,
- vremenom,
- ceno,
- predmeti,
- osebnimi podatki, zunanostjo, značajem in v zvezi z drugimi vidiki vsakdanjega življenja.

Dijaki in dijakinje se naučijo:

- poimenovati,
- opisovati,
- poročati in pripovedovati.

Dijaki in dijakinje lahko:

- izražajo mnenja,
- izražajo svoja čustva in razpoloženja ter ta prepoznavajo pri sogovorcu,
- izražajo veselje, jezo, prepričanje, negotovost, presenečenje, strinjanje, nestrinjanje, občudovanje, navdušenje, naklonjenost, nenaklonjenost, kritiko, skrb, opravičilo, pohvalo ipd.

Dijaki in dijakinje se naučijo:

- vplivati na voljo in hotenja sogovorca,
- predlagati,
- prositi,
- dajati navodila,
- ukazovati.

Dijaki in dijakinje so motivirani, da:

- aktivno sprašujejo in odgovarjajo o izgovarjavi, pisavi in pomenu besed,
- prosijo, da nekaj ponovimo, povemo počasneje, glasneje ipd.

3.6 Jezikovno znanje in sposobnosti

3.6.1 Glasoslovje s pravorečjem

Dijaki in dijakinje spoznavajo in usvajajo:

- glasove kitajskega jezika; kitajska pisava je ideografska, saj vsaka pismenka opisuje določeno besedo ali določen sestavni del pomena besede. Medtem ko je v slovenščini fonetična enota predstavljena s fonemi, je kitajščina po svojem ustroju večinoma morfemska pisava. Morfemi so glasovno izraženi kot zlogi in v večini primerov ena pismenka predstavlja en zlog. Osrednja fonetična enota kitajskega jezika je torej jezikovni zlog oz. jezikovno-tonalni zlog. Zlogi so sestavljeni iz začetnih soglasnikov in končnic. Ločimo 23 začetnih glasov in 37 končnih, torej skupno 60 osnovnih glasov. Kombinacije začetnic in končnic dajo skupaj 411 različnih zlogov;

Začetni glasovi

Nepridihnjjen	Pridihnjjen	Nosnik	Nezveneči pripornik	Zveneči pripornik	Konvencija za izgovorjavo i in u na začetku besede
b	p	m	f		w
d	t	n		l	
g	k		h		
j	q		x		y
z	c		s		
zh	ch		sh	r	

Končni glasovi

7 enostavnih	a, e, ê, i, o, u, ü
14 sestavljenih	ai, ao, ei, er, ia, iao, ie, iou, ou, ua, uai, üe, uei, uo
16 nosnih (8 sprednjih in 8 končnih)	an, en, ian, in, uan, üan, uen, ün
	ang, eng, iang, ing, iong, ong, uang, ueng

- izgovarjavo; izgovarjava večine črk je zelo podobna slovenski, obstajajo pa glasovi, ki jih slovenščina ne pozna in so težje usvojljivi. Največje posebnosti so črke j, q, x, r ter izgovarjava določenih samoglasnikov:
 - e: kadar je samostojni samoglasnik (de, ne, zhe, ge) ga izgovarjamo polglasno, za črko y pa ga izgovarjamo dolgo in ozko (/ê/);
 - i: običajno kot /i/, za črkami c, s, z, r (ci, si, zi, chi, shi, zhi, ri) pa ga izgovarjamo polglasno (glas se oblikuje na trdem nebu oz. zgornji dlesni, kot pri /l/);
 - končnico /-an/ za črkama i in y izgovarjamo kot /en/ s kratkim širokim e;
 - končnico /-ng/ vselej izgovarjamo kot mehkonobni n (nosni n);
 - erizacija: zlitje končnice /-er/ s samoglasnikom v predhodnem zlogu: wan + er → wanr (izgovor /war/);
 - končnico /-u/ za j, q, x in y izgovarjamo s preglasom (ü);
 - zlogi, ki jih pišemo z navadnim u, izgovorimo pa /ü/ so:
 - ju, juan, jue, jun,
 - qu, quan, que, qun,
 - xu, xuan, xue, xun,
 - yu, yuan, yue, yun,
 - zlogi, ki jih lahko napišemo tudi z ü (zaradi dvojnih pomenov), so:
 - lü, lüe,
 - nü, nüe;
- zlogovanje in deljenje besed;
- različne tonske oblike in pomenske vloge; kitajski zlogi se pojavljajo v štirih različnih tonskih oblikah, zato ima isti zlog lahko povsem različne pomene, če ga izgovorimo v različnih tonih. Določeni so štirje simboli, ki izražajo tone zlogov:
 - 1) kratka vodoravna črtica (-) za prvi ton (visoki ton: izgovarja se nekoliko nad povprečno tonalno višino govora);

- 2) poševna črtica, ki narašča od leve proti desni (/) za drugi ton (rastoči ton: začne se na povprečni tonski višini govorečega in narašča do višine prvega tona);
- 3) rahlo zaukrivljena črtica (˘) za tretji ton (nizki krožni ton: začne se nekoliko pod povprečno tonsko višino govora, najprej rahlo upade, nato pa se vzpenja do povprečne višine govora);
- 4) poševna črtica, ki pada od leve proti desni (\) za četrti ton (padajoči ton: začne se na višini prvega tona in pada do najnižje tonske višine tretjega tona).

Poleg teh osnovnih štirih tonov je pomemben tudi nevtralni ton (ˊ), ki ga uporabljamo samo v povezavi z drugimi toni, izgovori se kratko in nepoudarjeno (npr. māma, yéye, jiějiejie, xièxie, láile). Primer različne tonske uporabe zlogov »DA«, »TANG« in »MA«:

dā	dá	dǎ	dà	
postaviti, zgraditi	odgovoriti	tolči, udariti	velik	
搭	答	打	大	
tāng	táng	tǎng	tàng	
juha	sladkor	ležati	grajati, segreti	
湯 [汤]	糖	躺	燙 [烫]	
mā	má	mǎ	mà	ma
mama, mati	konoplja, lan	konj	zmerjati	vprašalni členek
媽 [妈]	麻	馬 [马]	罵 [骂]	嗎 [吗].

Položaj zapisa tonov: oznake za ton vedno pišemo nad glavnimi samoglasniki (npr. huàì) po tem vrstnem redu 'A', 'O', 'E', 'I', 'U', 'Ü', z edino izjemo kombinacije 'IU', pri kateri je tonska oznaka nad črko 'U';

- različno intonacijo v trdilnih, vzkličnih, velelnih in vprašalnih povedih.

3.6.2 Pravopis

Dijaki in dijakinje se naučijo:

- pisanja v transkripciji pinyin (ustrezno črkovanje, navedba tonov in ločevanje besed); kitajščina v osnovi uporablja logografske pismenke, vendar ima poleg teh tudi uradno priznan sistem za zapisovanje kitajskih glasov in besed v latinici po direkciji vlade Ljudske republike Kitajske iz leta 1958 ter od leta 2009 tudi po direkciji vlade Republike Kitajske na Tajvanu. Ta latinični zapis se imenuje pinyin (pīnyīn 拼音) in se zapisuje s 26 črkami latinice;
- osnovna pravila usmeritve in vrstnega reda zapisovanja potez posameznih pismenk:
 - 1) od zgoraj navzdol (毛),
 - 2) od leve proti desni (州),
 - 3) vodoravne črte pred ostalimi (十),
 - 4) glavni del pred navpično potezo (中),
 - 5) od sredine proti zunanosti (小),
 - 6) od zunaj navznoter (同),
 - 7) spodnja poteza v okvirih je zadnja (回),
 - 8) glavni del pred pikami (母);
- ločevanja radikala, signifika in fonetika v posamezni pismenki; večina pismenk je sestavljenih iz dveh različnih delov, od katerih je eden (praviloma levi) nosilec približnega pomena oz. semantični indikator pismenke, signifika, drugi pa nosilec izgovorjave, fonetik. Poznamo tri osnovne sisteme, po katerih so sestavljene kitajske pismenke:
 - 1) piktogramski sistem (neposredno ohranjeni simboli),
 - 2) sistem signifika – signifika (kombinacija dveh nosilcev pomena),
 - 3) sistem signifika – fonetik (kombinacija nosilca pomena in nosilca izgovorjave).

Vsaka pismenka poleg tega vsebuje oz. predstavlja radikal. Najbolj uporabljan seznam tradicionalnih nosilcev pomena vsebuje 214 vrst radikalov. Čim dijaki in dijakinje obvladajo »kritično množico pismenk« (okrog sto), lahko samostojno analizirajo povezavo med radikalom, signifikom in fonetikom. Poznavanje radikalov dijakom in dijakinjam znatno olajša učenje novih pismenk;

- poznavanja osnovnih pismenk; za običajno pismenost je treba poznati od 2.500 do 5.000 pismenk, kar je manj kot desetina doslej evidentiranih pismenk (nad 80.000). Dijaki in dijakinje se bodo v dveh letih naučili okrog 1.000 pismenk. Učitelji/-ce bodo dijakom in dijakinjam pomagali/-le rekonstruirati slikovne izvore piktogramov in metaforične povezave med sestavljenimi pismenkami in piktogramskimi radikali;
- uporabljanja ločil;
- pravilnega vrstnega reda stavčnih členov; ker sodi kitajščina k izolirnim jezikom, je poznavanje le-tega izjemno pomembno, zlasti za razumevanje kompleksnejših stavkov.

3.6.3 Oblikoslovje in skladnja

Dijaki in dijakinje spoznavajo in usvajajo:

- oblikoslovne posebnosti kitajskega jezika; slovnične kategorije kitajskega jezika ne ustrezajo popolnoma kategorijam, ki jih poznamo v slovenščini ali drugih indoevropskih jezikih. Vloga posamezne kitajske besede se namreč lahko zamenja glede na sobesedilo, v katerem jo uporabljamo, in tako lahko stoji enkrat v vlogi samostalnika, drugič pa glagola. Prav tako indoevropski jeziki ne poznajo določenih besednih vrst, npr. stanjskih glagolov, zato je učenje le-teh težavnejše. Po drugi strani pa kitajščina ne pozna in ne potrebuje spregatev in sklanjatev, niti ne pozna določenih zakonitosti časovne in spolne opredelitve v evropskem smislu. Zaradi nepregibnosti kitajskih besednih vrst vrstni red besed v stavku odloča o pomenu stavka;
- razumevanje besednih vrst:
 - 1) samostalnik:
 - vloga samostalnika,
 - prepoznavanje samostalnika iz njegove pozicije znotraj stavka,
 - vrste samostalnikov (občna, lastna, snovna, pojmovna imena itd.),
 - tvorba množine s pripono /-men/ 們 (門),
 - kontekstualne posebnosti kitajščine,
 - tvorba moških in ženskih spolov besed s priponama /nán/ 男 (moški) in /nǚ/ 女 (ženski), kot npr. 女學生, 男學生 (女學生, 男學生);

2) člen:

- vloga člena,
- vrste členov,
- raba členov in posebnosti njihove uporabe,
- specifični členi, ki ne obstajajo v indoevropskih jezikih (的, 了) itd.;

3) pridevnik:

- vloga pridevnika,
- vrste pridevnikov: kakovostni pridevnik in pridevniški zaimek (kazalni, svojilni, nedoločni),
- stopnjevanje kakovostnega pridevnika: osnovnik, primernik in presežnik,
- položaj pridevnikov (osnovne značilnosti),
- uporaba členka /de/ 的 v vlogi pridevniškega obrazila;

4) zaimek:

- vloga,
- vrste zaimkov (osebni, kazalni, svojilni, nedoločni, vprašalni),
- arhaični zaimki, kot npr. 其, 之,
- položaj zaimkov (osnovne značilnosti),
- raba vprašalnih zaimkov;

5) števnik:

- vloga,
- vrste števnikov: glavni in vrstilni;

6) merilnik:

- vloga,
- vrste merilnikov;

7) prislov:

- vloga,
- vrste prislovov,
- prislovne zveze;

8) predlog:

- vloga,
- vrste predlogov,
- raba najbolj uporabnih predlogov,
- vezava predlogov;

9) veznik:

- vloga,
- vrste;

10) medmet:

- vloga,
- raba: izrazna funkcija v povezavi s sporočilnimi nameni;

11) glagol:

- vloga,
- oblikoslovne značilnosti kitajskega glagola,
- glagolske kategorije,
- pomožni glagoli,
- trdilne in nikalne oblike,
- specifično izražanje časa – dovršniki in nedovršniki (了, 着),
- izražanje sprememb,
- specifične konstrukcije (把...以...为 (為)) itd.,
- stanjski glagoli,
- rezultativni glagoli in izražanja možnosti in nemožnosti z njihovo pomočjo;

- določene posebnosti ustroja kitajskih besed in stavkov:
 - sestavljenke (npr. samostalnik + samostalnik: 电(電) elektrika + 脑(腦) možgani → 电脑(電腦) računalnik); (aglutinirna posebnost kitajščine),
 - podvojene besede (nekateri glagoli in pridevniki se lahko podvajajo, s čimer nakazujejo kratko in hitro izvajanje nekega dejanja oz. okrepijo pomen pridevnika, npr. 大大的 zelo velik),
 - izposojenke (besede, izposojene iz tujih jezikov, npr. 咖啡 kava),
 - specifična struktura določenosti oz. določljivosti (的, 之),
 - možnost nastopanja besed v vlogi različnih besednih vrst (izolativna posebnost kitajščine);
- skladnjo stavka (prosti stavek, zloženi stavek in besedni red, zgradba stavka in besedila; primerjava med kitajščino in slovenščino); osnovni vrstni red stavčnih členov kitajščine temelji na načelu: osebek – povedek – predmet, npr. 我喝茶。Wǒ hē chá. (Jaz pijem čaj.).

3.7 Vsebine

Predlagano tematsko področje je okvir, v katerem dijaki in dijakinje udeležujejo splošne in operativne cilje pouka kitajščine. Poleg splošnih tematskih sklopov predvidena področja vključujejo različne vidike kitajske družbe s poudarkom na tradicionalnem in sodobnem kulturnem življenju. Obravnava tem omogoča dijakom in dijakinjam seznanitev s specifičnim besediščem in spoznavanje sveta, kulture ter civilizacije govorcev kitajskega jezika, obenem pa imajo z razumevanjem sporočila tudi možnost izražanja stališč in aktivnega sodelovanja. Učitelji in učiteljice morajo priskrbeti čimveč avtentičnih besedil, kot so legende, zgodbe, časopisni članki, oglasi, navodila, kuharski recepti, stripi, pisma in kartice itd. Besedišče mora biti predvsem primerno dijakovi ravni in uporabno s komunikacijskega vidika. Predlagane okvirne teme so:

- 1) pozdravljanje in predstavljanje sebe in drugih (osebni podatki, lastna imena, zunanji videz, interesi, nagnenja, značaj, razpoloženje),
- 2) družina in dom (družinski člani, prijatelji, praznovanja; stanovanje, oprema, oblačila, bivalno okolje, kultura bivanja kitajsko govorečega sveta),
- 3) širše okolje (države in narodnosti, jeziki, podatki o geografiji in zgodovini širše Kitajske, sociokulturne zanimivosti Kitajske, običaji in navade, verovanja),
- 4) šola, izobraževanje (vrste šol, šolski predmeti, življenje v šoli, interesne dejavnosti),
- 5) prosti čas, zabava, šport (prosti čas, igre, izleti, šport in rekreacija, glasba, gledališče, kino, televizija),
- 6) počitnice (načrtovanje počitnic, priprava, oprema),
- 7) mesto, promet,
- 8) telo in zdravje (telo, deli telesa, osebna higiena, počutje, bolezni, poškodbe, skrb za zdravje),
- 9) nakupovanje in prodajanje (vrste trgovin, cene, načini plačevanja, mere, denar, valute, menjava denarja),
- 10) hrana in pijača (jedi, pijače, obedi, naročanje hrane in pijače, kitajske jedi in navade pri prehranjevanju, kultura pitja čaja, kuharski recepti ipd.),
- 11) javne službe, označbe (pošta, telefon, banka, carina, promet in prometni znaki, policija, bolnišnica ipd.),
- 12) delo (različni poklici, delovni čas),
- 13) čas, vreme in podnebje (koledar, ure, deli dneva, meseci, letni časi, vrste vremena, podnebje, kitajski prazniki in praznovanja),
- 14) rastlinstvo in živalstvo (vrste rastlin in živali, varstvo narave in okolja),
- 15) izbrane aktualne družbene teme.

4 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Oblikovanje standardov učnega načrta temelji na skupnem evropskem jezikovnem okviru za učenje, poučevanje in preverjanje/ocenjevanje jezikov (SEJO), ki je najobsežnejše in najcelovitejše priporočilo za delovanje s področja učenja in poučevanja tujih jezikov. Standardi znanja so opredelitev zahtevanih spoznavnih operacij v kontekstu neke vsebine, zato so v učnem načrtu navedeni splošno, učitelj pa jih v letnem in sprotne načrtovanju ob vsakem učnem sklopu oz. vsaki učni temi in vsebini določi še natančneje. V prvem učnem letu se sprva posvečamo razvijanju zmožnosti slušnega razumevanja ter govornega sporočanja in sporazumevanja na ravni A1, po usvojitvi osnovnih slovničnih struktur in pismenosti v kitajščini pa razvijamo sporazumevalno zmožnost na ravni A2 in delno na ravni B1. V zadnjem učnem letu dijaki in dijakinje razvijajo raznovrstne sporazumevalne strategije, s katerimi načrtujejo, izvedejo in vrednotijo izbrane ali določene naloge. Na podlagi teh strategij dijaki in dijakinje usmerjeno poslušajo, berejo, sporočajo in se sporazumevajo v okviru danega sobesedila ter obenem urijo pravopisne posebnosti.

Dijaki in dijakinje so sposobni pokazati ta znanja in jezikovne spretnosti (minimalni standardi so zapisani v krepkem tisku):

- slušno razumevanje:
 - **razumejo omejeno število besed in besednih zvez (pozdravi, imena, števila),**
 - **razberejo temo besedila, če govorec besede izgovarja počasi in razločno,**
 - **razumejo bistveno sporočilo slišane besedila znane (obravnavane) tematike, če govorec besedilo posreduje počasi in razločno ter ga po potrebi ponovi,**
 - **razumejo in upoštevajo večino navodil, s katerimi se srečujejo pri pouku in v okolju,**
 - razumejo vsebino kratkih, preprostih pogovorov in sporočil in jih povzamejo na podlagi vprašanj,
 - razumejo besedilo iz obravnavanega učnega sklopa in po vprašanjih razberejo določene specifične podatke (kdo, kje, kaj, kdaj, koliko, kakšen);
- govorno sporočanje in sporazumevanje:
 - **pravilno izgovarjajo kitajske glasove,**
 - **so sposobni slušne in govorne diferenciacije štirih tonov in razumejo pomenske razlike, temelječe na različnih tonih,**
 - **razumljivo izgovarjajo posamezne naučene besede in preprostejše povedi, zapisane v transkripciji pinyin in pismenkah,**

- **dobro obvladajo omejeno število osnovnega besedišča in naučene standardne izraze (vljudnostne vzorce ipd.),**
- **poznajo temeljne kulturne razlike in podobnosti med kitajsko govorečim in slovenskim svetom,**
- **poznajo osnovne jezikovne strukture,**
- **preprosto predstavijo sebe, druge osebe, predmete, pojave (npr. vremenske pojave) in dejanja, ki se navezujejo na njihov izkušenjski svet (opis izleta, praznovanje rojstnega dne),**
- **na osebna vprašanja odgovarjajo s kratkimi replikami,**
- **ustrezno poimenujejo posamezne predmete, pojave in dejanja okrog sebe,**
- se vključijo v preproste, kratke in jasno strukturirane (običajno vnaprej naučene/poučevane) sporazumevalne vloge v poznanih okoliščinah,
- pri prostem govoru so sposobni uporabiti slovnične strukture in fonetične zakonitosti sodobne kitajščine,
- govorijo v vodenih nalogah z veliko podpore, pri govoru pogosto nastopijo premori in prekinitve,
- lahko začnejo in končajo kratek dialog, niso pa zmožni vzdrževati daljšega pogovora;

- **bralno razumevanje:**
 - **(glasno) berejo posamezne besede, besedne zveze in stavke, zapisane v transkripciji pinyin, ter že obravnavane besede, besedne zveze in stavke, zapisane v pismenkah,**
 - **(glasno) berejo in razumejo pomen posameznih že obravnavanih besed, besednih zvez in povedi,**
 - **izluščijo glavno sporočilo besedila,**
 - **znajo samostojno odkrivati nove besede z uporabo dvojezičnega slovarja,**
 - najdejo in razumejo posamezen podatek v preprostem besedilu, če ga po potrebi še enkrat preberejo,
 - omejeno razumejo neznano besedo, tudi če je iz konteksta lahko razumljiva,
 - razumejo besedila s pogosto rabljenim besediščem,
 - iz nekaj odlomkov besedila razberejo določene specifične podatke (kdo, kaj, kje, kdaj, koliko, kakšen),
 - znajo prevesti posamezne besede, preprostejše besedne zveze in stavke,
 - po učiteljevih navodilih poiščejo želene podatke na svetovnem spletu, v slovarju in drugih priročnikih;

- pisno sporočanje:
 - **usvojijo pinyin in se naučijo osnovnih pravopisnih pravil,**
 - **poznajo strukturne značilnosti pismenk, pravilno zaporedje potez ter ločijo radikal od fonetika,**
 - **znajo pravilno zapisati približno 1000 pismenk v tradicionalni in poenostavljeni obliki (poznajo principe poenostavljanja pismenk),**
 - **samostojno ali po nareku prepisejo posamezne besede ali besedne zveze v pinyinu in s pismenkami,**
 - **znajo na kratko v pinyinu in deloma v pismenkah izraziti neposredne želje in podatke o sebi ter tvoriti kratka, preprosta sporočila,**
 - **prepisejo samostojno ali po nareku posamezne besede ali besedne zveze v transkripciji pinyin in v pismenkah,**
 - **zapišejo preprostejšo kratko poved,**
 - znajo posredovati neposredne prošnje in želje v kratkih povedih (kot odgovore na vprašanja in v obliki zapiskov v pinyinu),
 - dopolnjujejo preprosto besedilo s posamezno besedo ali besedno zvezo,
 - naučene besedne zveze zapišejo pravilno, sicer se pri prostem pisanju pojavljajo številne raznolike napake,
 - usvojijo osnovne oblikoslovne značilnosti besednih vrst,
 - urejajo besedne in nebesedne dele besedil,
 - ustrezno dopolnijo besedilo z vrzelmi,
 - oblikujejo preprosto pisno besedilo z uporabo predloge, vzorca ali navodil (npr. kratek opis osebe, kraja, vabilo, voščilo, razglednica, e-sporočilo).

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Temeljni cilj predmeta je zagotoviti dijakom in dijakinjam sposobnost razumevanja in aktivne uporabe kitajskega jezika ter pisave in splošno poznavanje kulturoloških vsebin, povezanih s kitajskim kulturnim in civilizacijskim prostorom. Pouk kitajskega jezika in pisave mora biti osredinjen na dijake/dijakinje in na proces učenja. Upoštevati mora starost, sposobnosti in potrebe dijakov in dijakinj. Omogočati mora razvijanje individualnih sposobnosti, domišljije, ustvarjalnosti, vedoželjnosti, samostojnega izražanja mnenj in kritičnosti. Prav tako mora upoštevati aktualne interese posamezne starostne skupine in jih vključiti v proces poučevanja. Tako dosežejo učitelji in učiteljice največjo mogočo zavzetost in zanimanje dijakov in dijakinj, poleg tega pa ti postanejo

aktivni udeleženci učnega procesa. Učitelji in učiteljice naj se z dijaki in dijakinjami posvetujejo o njihovih zanimanjih za glasbo, filme, risanke, knjige in igre ter jih upoštevajo pri izbiri besedil in avdiovizualnih gradiv.

Učitelji in učiteljice naj dijake in dijakinje spodbujajo k delu v manjših skupinah in dvojicah. Tako si bodo ti pridobili samozavest in krepili medsebojno sodelovanje in povezanost. Učitelji in učiteljice naj spodbujajo dijake in dijakinje k temu, da se bodo znali popravljati tudi sami in med seboj, saj bodo tako razvijali samostojnost in samozavest v učenju novega jezika.

Dejavnosti naj bodo čim bolj raznovrstne, da bodo dijaki in dijakinje lahko razvijali svoje sposobnosti na različnih področjih. Učitelji in učiteljice naj dijakov in dijakinj ne silijo, da spregovorijo, če na začetku tega ne želijo sami, temveč naj jih potrpežljivo spodbujajo in motivirajo, da se bodo sprostili in si pridobili samozaupanje. Vzdušje v razredu naj bo sproščeno; dijakom in dijakinjam mora dati občutek spoštovanja do sebe in soljudi.

Pristop, ki ga uporabljamo pri učenju jezika, naj bo celostnojezikovni, t. i. komunikacijski model, katerega opredeljujejo ta izhodišča:

- 1) znanje tujega jezika omogoča in spodbuja medosebno komunikacijo;
- 2) ta je mogoča, če je govorec jezikovno in sporočanje samostojen;
- 3) pogoj za uspešno učenje je motivacija za učenje in uporabo jezika.

Pri tem je treba upoštevati morebitno predznanje dijakov in dijakinj, njihove interese, kognitivne sposobnosti, vrednote in posameznikovo osebnost.

5.1 Poslušanje in slušno razumevanje

Slušno razumevanje in razlikovanje tonov v kitajskem jeziku je kompleksen proces, ki zavzema osrednje mesto na začetni stopnji učenja. Učitelji in učiteljice naj temu posvetijo dovršen del učnega procesa. Dijake in dijakinje naj uvajajo v tonalni sistem kitajskega jezika s pesmimi, z rimami, s kratkimi dialogi, z zgodbami in avdiovizualnimi pripomočki. Uporabljati je treba čim več različnih slušnih virov, da se dijaki in dijakinje navadijo na nove glasove. Ker imajo slovenski dijaki in dijakinje zunaj šole zaenkrat še zelo malo priložnosti za pasivno in aktivno uporabo kitajskega jezika, je treba besedila poslušati večkrat. Učitelj ali učiteljica naj jasno in razločno izgovarja posamezne tone in njihove kombinacije, da jih bodo dijaki in dijakinje usvojili in jih znali

ločevati med seboj. Zelo pomembna je pravilna izgovarjava učitelja ali učiteljice, da dijaki in dijakinje ne pridobijo napačne izgovarjave, ki jo bodo pozneje popravljali vedno težje. Priporočljiva je uporaba zvočnih zapisov matičnih govorcev in govork in kombiniranje teh z govorom učitelja/učiteljice.

Pred poslušanjem (in/ali gledanjem) je treba dijake in dijakinje pripraviti na dejavnost. Priprava poteka različno, in sicer kot:

- pogovor o temi besedila;
- posredovanje splošnih informacij o okoliščini, v kateri se bo odvijala tema, o odnosih med nastopajočimi govorcami, o okoliščinah, razvoju in morebitnih zapletih. Tako dijake in dijakinje pripravimo, da bodo lažje sledili in da bodo pozorni na tone, jezikovno strukturo, znane in nove besede ter druge elemente pogovora;
- predstavitev novih fraz/besed in vodenje dijakov in dijakinj, tako da bodo lahko sami sledili temi;
- preverjanje dosedanjega poznavanja sorodnih vsebin z vprašanji;
- seznanitev dijakov in dijakinj z nalogo, ki jo bodo reševali med poslušanjem ali po njem.

Priporočljiva je uporaba slikovnega gradiva.

Pri dejavnostih, ki se tičejo slušnega razumevanja, je treba upoštevati dva različna cilja:

- intenzivno razumevanje (iskanje specifičnih informacij),
- ekstenzivno razumevanje (iskanje globalnega pomena besedila).

Za intenzivno razumevanje uporabimo zvočni posnetek s krajšim besedilom, ki vsebuje konkretne informacije, ki jih dijaki in dijakinje lahko prepoznajo. Učitelj ali učiteljica večkrat ponovi posnetek. Za ekstenzivno razumevanje uporabljamo daljša besedila, ki jih po potrebi ponovimo dvakrat; dijaki in dijakinje morajo biti predhodno opozorjeni, da se osredinijo na bistvo besedila in se ne ustavljajo pri podrobnostih.

Med poslušanjem dijaki in dijakinje prepoznajo določene informacije (osebe, kraj, čas) in si jih zapisujejo v tabele ali obkrožajo pravilne/nepravilne odgovore, sledijo vnaprej določenim navodilom. Po poslušanju sledi ustvarjalni odziv na vsebino besedila. Ta proces naj bo čim bolj dinamičen in interaktiven. Učitelj ali učiteljica naj spodbuja dijake in dijakinje, da izrazijo svoja mnenja, občutja, kritiko:

- učitelj ali učiteljica zastavi vprašanja, na katera dijaki in dijakinje odgovarjajo. Učitelj ali

učiteljica lahko dijake in dijakinje razdeli v delovne skupine ali dvojice in vsaki skupini dodeli vprašanja, na katera dijaki in dijakinje odgovorijo. Skupine lahko tudi ena drugi zastavijo vprašanja in nanje odgovarjajo;

- dijaki in dijakinje obnavljajo naučeno in pripovedujejo o vsebini besedila;
- povezujejo informacije s pismenkami;
- dopolnjujejo povedi s pismenkami in pinyinom ter toni;
- obkrožajo pravilne/nepравilne odgovore;
- odigrajo temo besedila.

Za napredovanje pri slušnem razumevanju lahko učitelj ali učiteljica spodbudi dijake in dijakinje, da:

- v besedilu najdejo posamezne besedilne vrste (glagole, pridevnike, členke, ki opredeljujejo čas, dovršnost, nedovršnost dejanj);
- uporabljajo intonacijo, kretnje, ki se pojavljajo v besedilu;
- razpravljajo o kitajski kulturi in običajih;
- iščejo vzporednice in razlike z maternim jezikom in kulturo ipd.

Učitelj/učiteljica naj izbira teme, ki so dijakom in dijakinjam blizu glede na njihovo starost in interese.

5.2 Govor in govorno sporočanje

Razvijanju govornih spretnosti je treba prav tako posvečati posebno pozornost. Dijake in dijakinje je treba vpeljati v specifično zlogovno-tonalnega sistema kitajskega jezika. Pri govornem sporočanju naj učitelj ali učiteljica spodbuja dijake in dijakinje, da bodo premostili govorne razlike. V dobi odraščanja, tj. najstništva je za dijake in dijakinje izjemno pomembno, da se ne osmešijo pred razredom, zato je na začetku priporočljivo delo v dvojicah in manjših skupinah, da si dijaki in dijakinje medsebojno pomagajo pridobivati samozavest in sproščenost v izražanju. Učitelj ali učiteljica naj na začetku dopušča napake in naj ne prekinja govornega nastopa učenca ali dijakinje in govori namesto njega ali nje, saj bodo dijaki in dijakinje le tako lahko razvili suverenost v govornem izražanju. Odklone in napake si učitelj ali učiteljica zapiše in pripravi primerne vaje za njihovo odpravljanje. Dijake in dijakinje naj spodbuja, da govorijo počasi in razločno, da bodo lahko jasno izražali tisto, kar želijo sporočiti. Ko dijaki in dijakinje pridobijo samozavest in sproščenost, naj jih učitelj ali učiteljica uvaja v natančno in pravilno izgovorjavo tonov in zlogov.

Govorne dejavnosti naj bodo sprva vodene in preproste. Učitelj ali učiteljica sestavi kratke dialoge, lahko tudi v sodelovanju z dijaki in dijakinjami, ki jih odigrajo. Za pripravo na dialog je priporočljivo delo v manjši skupini. Dijaki in dijakinje si lahko v skupinah tudi sami izmislijo svoj dialog in ga odigrajo pred razredom. Vzdušje mora biti sproščeno in povezujoče, da se znebijo strahu pred nastopanjem in napakami. V nadaljnjem učnem procesu pa postane govorno sporočanje bolj samostojno. Dijaki in dijakinje pripovedujejo, poročajo, obnavljajo besedilo. Pri govornem sporočanju dijaki in dijakinje razvijajo govorno kulturo, zato je pomembno, da se naučijo poslušanja sogovorca, spoštovanja mnenja drugih, jasnega in primernega izražanja. Učitelj ali učiteljica spodbuja samostojno popravljjanje napak in samovrednotenje dosežkov.

Pri razvijanju in govornih spretnosti uporabimo te metode:

- projektno delo,
- posnemanje krajših stavkov in besedil matičnih govorcev,
- aktivno sodelovanje pri govornih vajah,
- sprostivne glasovne vaje,
- parafraziranje,
- nadomeščanje s sopomenkami, z zaimkom in opisom,
- uporaba mašil, gest, mimike.

5.3 Branje in bralno razumevanje

V zgodnji fazi učenja je poudarek na razvoju glasovne (toni) in izgovorne (zlogi) spretnosti. V tej fazi uporabljamo besede, krajša besedila, pesmi, napisane v pinyinu. Pri branju se dijaki in dijakinje osredinjajo na pravilni izgovor zloga in tona. Z glasnim branjem in recitiranjem dijaki in dijakinje razvijejo občutek za ritem in melodijo kitajskega jezika.

Bralno razumevanje v naslednji fazi vključuje branje tradicionalnih in poenostavljenih pismenk. Dijaki in dijakinje se sočasno učijo obeh sistemov, zato naj bodo besedila na začetku zelo kratka in brez zapletenih slovničnih struktur. Dijaki in dijakinje se postopoma učijo radikale pismenk (tradicionalni in poenostavljeni zapis radikala), ki jim omogoča hitrejše branje, pisanje in razumevanje pismenk. Pomembno je tudi učenje uporabe slovarjev, v katerih iščejo nove besede, ki jih v besedilu ne poznajo. Iskanje pismenk po slovarju je sicer nekoliko zamudno, a hkrati zelo ustvarjalno in zabavno delo, ki ga izvajamo po parih. Primerna besedila so stripi, zgodbe, anekdote, življenjepisi znanih osebnosti, basni, šale, chengyuji, duilian, s katerimi odkrivajo tradicionalno in sodobno kitajsko družbo, njene navade, običaje in posebnosti. Poleg literarnih

besedil lahko učenci berejo tudi funkcionalna besedila, kot so oglasi, reklame, jedilni listi ipd.

Dijaki in dijakinje naj berejo tako na glas kot tudi potih. Pri tistem branju se dijaki in dijakinje osredinijo na vsebino besedila, pri glasnem branju pa je pozornost usmerjena na pravilno in natančno izgovarjavo zlogov in tonov.

V naslednji fazi dijaki in dijakinje dobijo daljša besedila, iz katerih so sposobni izluščiti bistvo in o njem poročati. Naučijo se preskakovati nepomembne informacije in izpostaviti tiste, ki so pomembne. Ta besedila berejo hitro in potih.

Priprava na vsebino besedila, ki naj ga berejo, poteka različno:

- napoved teme besedila ali njegovega naslova, da lahko dijaki in dijakinje sami ugotovijo okvirno vsebino besedišča;
- posredovanje slikovnega gradiva v zvezi s tematiko;
- pogovor z dijaki in dijakinjami o dani temi, kar vzbudi zanimanje in daje možnost, da dijaki in dijakinje izrazijo svoja stališča, mnenja in znanje o temi.

Med branjem dijaki in dijakinje:

- prenašajo podatke v razpredelnice;
- odgovarjajo na vprašanja izbirnega ali odprtega tipa;
- izpisujejo neznane ali določene besede;
- urejajo kratke odstavke ali povedi v logičnem zaporedju.

Dejavnosti po branju:

Namen tega dela bralnega procesa je preverjanje razumevanja prebranega besedila, razmišljanje o temi, njeno povezovanje z lastnimi doživetji in občutki ter pridobivanje novih jezikovnih kompetenc. Dijaki in dijakinje v tem delu:

- odgovarjajo na zastavljena vprašanja;
- izbirajo pravilne in napačne trditve;
- oblikujejo besedilo s pomočjo ključnih besed;
- dopolnjujejo novo besedilo s pridobljenimi besediščem.

Priporočljivo je delo v manjših skupinah ali parih.

5.4 Pisanje in pisno sporočanje

Pisanje kitajskih pismenk je kompleksen spoznavni proces, ki dijakom omogoča globlje razumevanje kitajske kulture in jezika. Temu delu učnega procesa je treba nameniti veliko časa, ker se dijaki prvič srečajo z logografsko pisavo. Pisanje zaobjema učenje tradicionalnih, poenostavljenih pismenk, kot tudi latiničnega zapisa, pinyin. V prvi fazi se dijaki aktivno ukvarjajo prav z njim, obrobno pa se spoznajo tudi s pismenkami. Za zapis pismenk je izredno pomembno učenje vrstnega reda potez, zato učitelj ali učiteljica zapisuje pismenke, potezo za potezo, skupaj z dijaki in dijakinjami. Istočasno jim mora razložiti, kako je sestavljena pismenka in kaj pomenijo njeni posamični deli (sistema signifik – signifik in signifik – fonetik), ter razložiti njihove povezave, ki tvorijo pomen pismenke. Kot rečeno, se morajo dijaki in dijakinje postopoma naučiti vseh 214 radikalov, da bodo lažje pisali in brali pismenke. Pisanje zahteva veliko vaje (tudi doma), zato jih mora učitelj pozitivno motivirati. Dijaki naj uporabljajo slovarje in vadbene zvezke za pisanje pismenk.

5.5 Jezikovne sposobnosti

Učenje kitajskega jezika je zahteven proces, ki poteka kompleksno in vključuje tako spoznavne (kulturna specifična) kot tudi formalne jezikovne procese (glasoslovje s pravorečjem, oblikoslovne, besedilotvorne in besediloslovne). Uvajanje slovničnih struktur naj se izvaja postopoma in ne v obliki podajanja definicij, ki bi se jih morali dijaki in dijakinje učiti na pamet, temveč skozi praktično uporabo le-teh. Dijaki in dijakinje morajo razviti sporazumevalno raven, tako da bodo sposobni v določeni okoliščini povedati, kar želijo, in razumeti, kar nekdo sporoča.

5.6 Besedišče

Dijaki in dijakinje morajo poznati osnovno besedišče, ki se uporablja v določenih okoliščinah in temah. V tem procesu ločimo med pasivnim in aktivnim poznavanjem besedišča. Pri pasivnem poznavanju besedišča dijaki in dijakinje prepoznajo določen pomen besed s pomočjo sobesedila ali okoliščin, pri aktivnem pa znajo besede uporabiti v govornem in pisnem sporočanju. Obseg pasivnega besedišča je veliko večji od aktivnega.

Merilo za izbiro besedišča je lahko pogostost uporabe določenih besed, vendar naj bo izbor podrejen ciljem pouka in potrebam dijakov. Učenje novega besedišča naj izhaja iz konteksta. Dijaki

in dijakinje morajo biti za učenje novega besedišča pravilno motivirani, zato priporočamo razne jezikovne igre, križanke, sestavljanke, avdiovizualne pripomočke, slovarje, pri katerih utrjujejo besedni zaklad v smiselnih okoliščinah.

5.7 Medpredmetne povezave

Korelacija je mogoča in priporočena z več predmeti, kot npr.:

- slovenščina (razlike in podobnosti),
- glasba (učenje kitajskih pesmi, predstavitev znamenite pekinške opere),
- likovna umetnost (kitajska kaligrafija, tradicionalno kitajsko rezljanje iz papirja),
- zgodovina (kitajska in vzhodnoazijska zgodovina, kulturna pogojenost zgodovinopisja),
- geografija,
- športna vzgoja (učenje kitajskih rekreativnih veščin, kot so tai ji quan, Shaolin gong fu ali qi gong).

5.8 Preverjanje in ocenjevanje znanja

5.8.1 Preverjanje znanja

Osnovni namen preverjanja znanja je pridobivanje informacij o napredovanju dijaka pri usvajanju jezika. Te informacije prav tako omogočajo preverjanje kakovosti učnega procesa in podajanja znanja kot tudi vsebine učnega načrta. Znanje dijakov in dijakinj je treba preverjati celostno, kar zajema sodelovanje pri pouku, domače delo in pisno ter ustno obvladovanje obravnavane snovi. Zaobjemati sme le obravnavane vsebine in mora v prvi vrsti spodbujati dijake in dijakinje, da suvereno izkažejo pridobljeno znanje in ga znajo uporabiti praktično. Preverjanje služi le kot motivacija za nadaljnji učni napredek in uspeh. Preverjanje ima tudi funkcijo povratne informacije za učitelja ali učiteljico, da lahko na podlagi le-te izboljša oz. spreminja vsebine učnega procesa, kot tudi potrdi kakovost svojega dela.

5.8.2 Diagnostično preverjanje

Dijake in dijakinje, ki so se učili kitajščino že v osnovni šoli, učitelj/-ica preveri pisno in ustno. Na podlagi rezultata se učitelj ali učiteljica odloči, ali je treba tvoriti samostojno skupino oz. dijake in dijakinje prerazporedi v višji razred. Če rezultat pokaže le osnovno poznavanje kitajščine, jih

znotraj razreda, ki šele začneja z učenjem, obremeni z dodatnimi vajami. Diagnostično preverjanje služi predvsem vpogledu v splošno znanje dijakov in dijakinj, na podlagi katerega učitelj ali učiteljica določi vsebine. Učitelj ali učiteljica preveri tehnike in metode učenja dijakov in dijakinj ter ugotovi, kakšne so njihove splošne sposobnosti. Na podlagi teh informacij prilagodi zahtevnost poučevanja. V tej fazi se učitelj ali učiteljica spozna z dijaki in dijakinjami, jih povpraša po njihovih interesih, željah in pričakovanjih ter jih upošteva. S tem doseže, da postanejo dijaki in dijakinje tvorni soustvarjalci učnega procesa.

5.8.3 Sprotno preverjanje

Pri sprotnem preverjanju učitelj ali učiteljica ugotovi, kako dijaki in dijakinje napredujejo v učnem procesu, njihov odnos do dela in sodelovanja ter njihovo odzivnost na različne dejavnosti in metode dela. Na podlagi teh informacij lahko potrdi ali spremeni svoje učne metode in tehnike, vpeljuje spremembe ter upošteva mnenje in interese dijakov in dijakinj.

Oblike sprotnega preverjanja znanja:

- 1) opazovanje pridobljenega znanja,
- 2) preverjanje domačih nalog,
- 3) pisno preverjanje med poukom,
- 4) sodelovanje pri pouku,
- 5) samopreverjanje,
- 6) ankete.

5.8.4 Končno preverjanje znanja

Končno preverjanje znanja učitelj ali učiteljica izvede ob koncu učnega obdobja ali šolskega leta. Pri tem ugotovi celosten razvoj jezikovnih znanj in sposobnosti, ki so jih dijaki in dijakinje pridobili v teku učnega procesa.

5.8.5 Slušno in bralno razumevanje

Uporabljamo besedila, ki so bila obravnavana pri pouku. Pred reševanjem naloge mora učitelj ali učiteljica jasno in nedvoumno razložiti navodila. Če naloga vsebuje vprašanja, jih lahko učencem in učenkam pove vnaprej, da se bodo nanje osredinili med poslušanjem oz. branjem. Čas reševanja

mora biti ustrezen zahtevnosti nalog. Če za nalogo izbere avdio pripomoček, naj bo govor počasen in ga po potrebi tudi ponovimo.

Vrste besedil: dialogi, kratke zgodbe, anekdote, stripi, opisi, pogovori o vsakdanjih stvareh ipd.

Vrste nalog: pisne ali ustne, kratke obnove besedil, dopolnjevanje besedila, obkrožanje pravih ali nepravilnih odgovorov, odgovori na vprašanja, poročanje. Če je v nalogi pogovor dveh ali več oseb, ga lahko dijaki in dijakinje odigrajo v dvojicah ali manjših skupinah.

5.8.6 Govor

Dejavnosti, s katerimi preverjamo govorne sposobnosti, so različne glede na jezikovno znanje dijakov in dijakinj. V začetni fazi naj bodo bolj reproduktivne, kasneje pa naj dijaki in dijakinje pokažejo več samostojnosti v izražanju. Poudarek naj bo na interaktivnih nalogah, pri katerih lahko v vlogi sogovornika nastopa učitelj ali učiteljica in/ali dijaki in dijakinje med seboj.

Vrste nalog:

- predstavljanje sebe in drugih (simulacija), igranje kratkih dialogov;
- opisovanje dogodkov v sedanosti, prihodnosti in preteklosti;
- spraševanje, podajanje, izmenjava informacij;
- odgovarjanja na vprašanja, vezana na učne vsebine;
- ubesedovanje slikovnih impulzov;
- vodeni dialog;
- recitiranje pesmi.

Pri govoru učitelj ali učiteljica opazuje:

- pravilnost izgovarjave zlogov in njihovih tonov;
- gladkost govora;
- samostojnost in jasnost izražanja misli;
- ustvarjalnost in iznajdljivost v novih okoliščinah;
- ustrezno rabo besedišča glede na sogovornika; sporočilni namen;
- poznavanje teme;
- stavčno strukturo.

Učitelj ali učiteljica naj si zapisuje napake in jih po govorni vaji obravnava skupaj z dijaki in dijakinjami. Med govorom naj jih ne prekinja.

5.8.7 Pisanje

Pisno sporočanje preverjamo s pomočjo vodenih nalog, tj. na podlagi vzorcev in iztočnic. Pri pisanju pismenk moramo biti pozorni na vrstni red potez, njihovo pravilnost in obliko. Dijaki in dijakinje naj si zapisujejo tako pismenke (poenostavljene in tradicionalne) kot tudi latinično transkripcijo pinyin skupaj z ustreznimi toni. Dijaki in dijakinje naj večkrat pregledajo, uredijo, dopolnijo in popravijo svoje izdelke. Pisne izdelke učitelj ali učiteljica pregleda, popravi in pripiše, kar manjka. Učitelj ali učiteljica naj bo pri popravljanju pozoren/pozorna na vse elemente pisnega sporočanja, ne le na vsebino. Pomanjkljivosti naj dijaki in dijakinje poskušajo odpraviti s popravo izdelka. Učitelj ali učiteljica naj jih vodi skozi popravo, odgovarja na njihova vprašanja in dileme.

Oblike nalog:

- pisanje pisem, razglednic, sporočil;
- dopolnjevanje;
- vprašanja in odgovori;
- povezovanje pismenk z zlogi, slikami;
- opisovanje;
- vstavljanje pismenk;
- projektne naloge na izbrano temo;
- prepis tradicionalnih pismenk v poenostavljene pismenke in obratno.

Pri pisanju moramo biti pozorni na:

- pravilnost zapisa pismenk, zlogov in tonov;
- obliko in čitljivost;
- zgradbo stavka (stavčna in slovnična struktura);
- ustreznost besedišča;
- jasnost izražanja.

5.8.8 Ocenjevanje

Pri ocenjevanju dijaka/dijakinje gre za ugotavljanje doseganja standardov znanja in vrednotenje s številčnimi ocenami od 1 do 5. Učitelj ali učiteljica se zanj odloči, ko meni, da je obravnavana snov usvojena in utrjena. Priporočamo, da se pred ocenjevanjem opravi preverjanje. V vsakem ocenjevalnem obdobju dobi dijak oz. dijakinja dve oceni. Eno iz pisnega in eno iz ustnega preverjanja znanja. Zaključna ocena je številčna in usklajena z veljavno zakonodajo (od 1 do 5). Zaključno oceno (ob koncu drugega ocenjevalnega obdobja) določimo iz vseh ocen, pridobljenih v obeh ocenjevalnih obdobjih.

Pri ocenjevanju je treba upoštevati naslednja načela:

- 1) ocenjujemo znanje, ne neznanja;
- 2) ocenjevanje naj bo stimulatивно in naj ne služi kot disciplinski ukrep;
- 3) dijaki in dijakinje morajo biti seznanjeni z kriteriji ocenjevanja;
- 4) navodila morajo biti jasna in nedvoumna, vodene naloge naj vsebujejo primere.

Ocenjevanje ustnega sporočanja:

Uporabljamo naloge in teme, ki so za dijake in dijakinje zanimive in smiselne ter jih motivirajo v govorni spretnosti. Priporočamo interaktivne dejavnosti, kot so dialogi, intervjuji, ankete, ki jih dijaki odigrajo v parih ali manjših skupinah. V okviru ustnega sporočanja lahko učitelj ocenjuje tudi bralno in slušno razumevanje, pri čemer naj se osredini na pravilno izgovarjavo.

Ocenjevanje pisnega sporočanja:

Naloge vsebujejo izključno obravnavano snov, ki je bila usvojena in utrjena pred ocenjevanjem. Naloge naj bodo čim bolj raznovrstne, da se lahko dijaki in dijakinje izrazijo različno. Priporočljiva je uporaba slikovnega materiala, kot je npr. strip, ki ga morajo dijaki in dijakinje dokončati ipd. Poleg pisne spretnosti učitelj ali učiteljica ocenjuje tudi bralno in slušno razumevanje, jezikovne zakonitosti ter stavčno in pomensko strukturo.

Vrste pisnega ocenjevanja:

- šolske naloge, s katerimi ocenjujemo doseženo znanje po določenem tematskem sklopu ali časovnem obdobju. V vsakem ocenjevalnem obdobju pišejo dijaki in dijakinje po eno šolsko nalogo. Z obliko nalog in obsegom snovi morajo biti dijaki in dijakinje predhodno seznanjeni. Priporočljivo je, da dijaki in dijakinje pišejo predhodni poizkusni test, ki služi

preverjanju, da dobijo boljši vpogled v strukturo in zahtevnost nalog. Šolska naloga naj bo sestavljena tako, da lažjim nalogam sledijo težje. Dijaki in dijakinje naj imajo dovolj prostora za reševanje nalog. Po tem ko je šolska naloga popravljena, imajo dijaki in dijakinje možnost pisanja poprave;

- kontrolne naloge so krajše kot šolske naloge; biti morajo vnaprej napovedane, zanje veljajo ista načela kot za šolske naloge;
- zaključna ocena je sestavljena iz preverjanja in ocenjevanja vseh jezikovnih sposobnosti, razen v primeru objektivnih, individualnih posebnosti učenca ali dijakinje (slabovidnost, težave s sluhom, legastenija, osebnostne motnje ipd.). Pri teh dijakih in dijakinjah ocenjujemo sposobnosti, pri katerih težave, ki jih imajo, ne vplivajo na njihovo uspešnost.

6. ZNANJE IZVAJALCEV

izvajalci	znanja
učitelj	sinologija